

Φρειδερίκη Φαντίδου- Σιδηροπούλου, «Ζιλ και Νικόλ», εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2016

Η Λέσχη ανάγνωσης του Συλλόγου Αποφοίτων της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ «ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ», της οποίας είμαι μέλος, όρισε ως εναρτητήριο ανάγνωσμα της φετινής αναγνωστικής περιόδου το βιβλίο μου «Ζιλ και Νικόλ», εκδόσεις ΝΗΣΙΔΕΣ, Θεσσαλονίκη 2016. Εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες για την τιμή αυτή.

Το βιβλίο «Ζιλ και Νικόλ» θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ιστορικό μυθιστόρημα. Η υπόθεση εκτυλίσσεται στη Θεσσαλονίκη τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αι. Στην Ευρώπη μαινεται ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, στην Ελλάδα (που μόλις λίγα χρόνια πριν είχε καταφέρει να εντάξει τις Νέες Χώρες στον εθνικό κορμό) επικρατεί πολιτική αστάθεια και ατμόσφαιρα σύγκρουσης ανάμεσα στον Ελ. Βενιζέλο και τον Κωνσταντίνο. Την ίδια στιγμή οι σύμμαχοι της Αντάντ αποφασίζουν να στείλουν στη Θεσσαλονίκη την ονομαζόμενη Στρατιά της Ανατολής (Armée d' Orient), για να υποστηρίξουν το Μακεδονικό Μέτωπο που καταρρέει εξαιτίας της πίεσης που ασκούν οι αντίπαλες προς την Αντάντ δυνάμεις, οι Κεντρικές Αυτοκρατορίες. Από τον Οκτώβρη του 1915 αρχίζουν να αποβιβάζονται στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης τμήματα της Στρατιάς της Ανατολής, Γάλλοι και Άγγλοι, Καναδοί και Νεοζηλανδοί, Ρώσοι και Σέρβοι, Ινδοί και Αναμίτες, Μαροκινοί και Ζουάβοι, ένα πολύχρωμο πλήθος στρατιωτών που διασκορπίστηκε μέσα στη Θεσσαλονίκη και στη μακεδονική ενδοχώρα, έστησε στρατόπεδα και νοσοκομεία, οργάνωσε τον επισιτισμό και τις άλλες υπηρεσίες του και συμμετείχε στην καθημερινή ζωή της πόλης.

Αυτήν την καθημερινή ζωή της πόλης μας τη συγκεκριμένη εποχή προσπάθησα να φανταστώ, και η έρευνα εξήψε περισσότερο τη φαντασία μου: σε μια πόλη, της οποίας οι κάτοικοι ανήκαν σε διαφορετικές εθνότητες, πίστευαν σε διαφορετικά θρησκευόμενα, κατοικούσαν στις δικές τους ξεχωριστές συνοικίες και είχαν τους δικούς τους ξεχωριστούς λατρευτικούς χώρους, τις δικές τους διαφορετικές ενδυμασίες και συνήθειες, προστέθηκαν όλοι αυτοί οι ξένοι στρατιώτες που δεν ήταν, ούτε αυτοί, ένα ομοιογενές σύνολο. Στρατιώτες που έκαναν καθημερινά αισθητή την παρουσία τους, διέσχιζαν την πόλη με τα αυτοκίνητά τους, τριγυρνούσαν στους δρόμους, κάθονταν να πιουν την μπύρα τους στις μπιραρίες και στα καφέ της πλατείας Ελευθερίας, διασκεδάζαν στα καφέ σαντάν, μπαινόβγαιναν στα καταστήματα και έστελναν στους δικούς τους στην πατρίδα κάρτες από την πόλη και τις ομορφιές της. Αυτές οι κάρτες και οι φωτογραφίες αποτυπώνουν τόπους, πρόσωπα, κτήρια, καταστήματα, σκηνές του δρόμου, οικονομικές δραστηριότητες και δοσοληψίες, πλευρές της πόλης που δεν υπάρχουν πια... Αυτές απετέλεσαν το πρώτο υλικό μου.

Για να αντλήσω ιστορικό υλικό για αυτήν τη εποχή, έγινα μέλος διαδικτυακών ομάδων που ασχολούνται με την παλιά Θεσσαλονίκη, διάβασα βιβλία, ιστορικά και λογοτεχνικά, επισκέφτηκα όλες τις εκθέσεις φωτογραφιών, αντικειμένων και ντοκουμέντων που έγιναν στην πόλη μας από το 2012 και μετά με την ευκαιρία του εορτασμού των 100 χρόνων από την απελευθέρωσή της. Σταδιακά άρχισε να ζωντανεύει στη φαντασία μου όλος αυτός ο κόσμος, να ζει και να κινείται γύρω μου. Ανάμεσά τους ξεχώρισε ένας νεαρός Γάλλος στρατιώτης, ο Ζιλ από την Argenteuil, που ερωτεύεται την Ελληνίδα Νίκη («τη δική μου Νικόλ» γράφει στο Ημερολόγιό του). Έτσι η ιστορία της πόλης μας συνδέθηκε πια

αξεδιάλυτα στο μυαλό μου με την ιστορία του Ζιλ και της Νικόλ. “Πρωταγωνιστές” του βιβλίου λοιπόν μια πόλη κι ένας έρωτας.

Ομολογώ ότι δεν μου αρέσει στη λογοτεχνία ο παντογνώστης αφηγητής που ξέρει, αυτός και μόνο, και μας μεταφέρει τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τις επιδιώξεις, τις βαθύτερες, υποσυνείδητες πολλές φορές, αιτίες των πράξεων των προσώπων ενός μυθιστορήματος, κινεί όλα τα νήματα και μας αφήνει σταδιακά να τα αντιληφθούμε κι εμείς. Προτίμησα, όχι για να κάνω πιο ζωντανή την αφήγηση, αλλά για να της δώσω μεγαλύτερη προς την πραγματικότητα εγγύτητα, να χρησιμοποιήσω τον ενδιάθετο λόγο. Σε όλους μας, νομίζω, συμβαίνει, να αφαιρεθούμε κάποια στιγμή, όταν η συζήτηση στην παρέα μάς θυμίζει κάτι παλιό και αγαπημένο, που μας χαροποιεί ή μας προκαλεί θλίψη, και άλλοτε συνερχόμαστε και μπαίνουμε ξανά στον ρυθμό της παρέας, ενώ άλλες φορές η παρέα μας ανακαλεί με γέλια και πειράγματα στην πραγματικότητα. Έτσι αποφάσισα να παρουσιάσω «αυτούσιες» τις κάρτες που ο Ζιλ στέλνει στους δικούς του κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Θεσσαλονίκη και το Ημερολόγιο του πολέμου, όπου καταγράφει τις εμπειρίες του από τη στρατιωτική ζωή, εκμυστηρεύεται τον έρωτά του, περιγράφει τη μεγάλη πυρκαγιά και την καταστροφή της πόλης και θρηνεί για τη λεηλασία των ονείρων του, όπως επίσης και τις συζητήσεις μεταξύ των προσώπων που θυμούνται, όπως είναι φυσικό, και εξιστορούν λεπτομέρειες από τη ζωή τους και την πόλη τους. Γενικά τα πρόσωπα του μυθιστορήματος και οι προσωπιές τους ιστορίες είναι δημιουργήματα της φαντασίας, ενώ τα ιστορικά γεγονότα και τα στοιχεία της καθημερινής ζωής στις διαφορετικές κάθε φορά χρονικές περιόδους είναι προϊόντα ενδελεχούς έρευνας.

Φρειδερίκη Φαντίδου- Σιδηροπούλου

Οκτώβριος 2016